

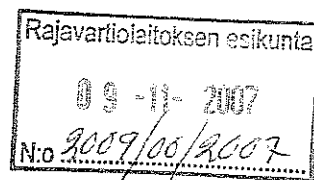
ESIKUNTA

Rajatoimisto

Imatra

9.11.2007

KL → HW

Rajavartiolaitoksen esikunta

RVLE:n kky SM 028:00/2007

**RAJAVARTIOLAITOSTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN TOIMIVUUS JA SOVELTAMINEN
SEKÄ ESITYKSET SEN TARKISTAMISEKSI**

Kaakkois-Suomen rajavartioston lausunto rajavartiolaitosta koskevan lainsäädännön toimivuudesta ja soveltamisesta on esitetty liitteessä 1. Tarkemmat esitykset lainsäädännön tarkistamiseksi on esitetty liitteessä 2 pykälittäin numerojärjestyksessä.

Rajavartioston komentaja
Eversti

Pasi Kostamovaara

Rajatoimiston päällikön sij
Majuri

Timo Hauska

LIITTEET 1 Rajavartiolaitosta koskevan lainsäädännön toimivuus ja soveltaminen
2 Esitykset lainsäädännön tarkistamiseksi

2/THa

RAJAVARTIOLAITOSTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN TOIMIVUUS JA SOVELTAMINEN

1. Rajaturvallisuuden ylläpitäminen

Rajavartioston tutkimien rikosten määrä ja niistä tuomitut rangaistukset osoittavat, että Rajavartiolaitoksen esitutkintavastuun laajentaminen on ollut perusteltua. Paljastuneiden laittoman maahantulo-rikosten määrän kasvu on seurausta mm. rajavartioston tietotaidosta rikosten paljastamisessa ja tutkinnassa sekä rajavartioston mahdollisuudesta suunnata voimavaroja näiden rikosten tutkintaan. Esimerkiksi kaakkoisella rajalla paljastuneista laittoman maahantulon järjestämisistä (RL 17:8 ja 8a) suoritettut esitutkinnat ovat lain uudistuksen jälkeen jopa kolminkertaisesti lakia edeltävään aikaan verrattuna (2004: 3, 2005: 5, 2006: 12 ja 30.9.2007 asti: 10).

Väärennösrikosten tutkinnalla on kiinteä yhteys rajavartioston henkilökunnan perusammattitaitoon. Näiden rikosten sekä rajalla paljastuvien rattijuopumusten tutkinnalla rajavartiosto on vapauttanut poliisin resursseja mm. vakavampien rikosten tutkintaan. Rajalla paljastuneet rikokset ovat rattijuopumuksia lukuun ottamatta usein kansainvälisen ja järjestäytyneen rikollisuuden toteuttamia. Toiminnan keskeyttämisellä ja hyvin suoritettulla esitutkinnalla ja siitä seuranneella rangaistuksella on paitsi suora myös ennaltaehkäisevä vaikutus rajaturvallisuuteen.

Vakavampien ja laajempien rikosten (laittoman maahantulon järjestämisrikokset, väärennys, ihmiskauppa, paritus) paljastaminen ja esitutkinta edellytti valvonta-alueen poistamista ja antoi siten paremmat mahdollisuudet em. rikosten torjuntatoimenpiteille (mm. tarkkailu ja yt poliisin kanssa). Paljastetuissa laittoman maahantulon järjestämisrikoksissa tarkkailutoimenpiteillä on ollut merkittävä rooli. Tarkkailu on painottunut Kaakkois-Suomeen ja pääkaupunkiseudun alueelle. Tarkkailun järjestäminen muun viranomaisen toteuttamana olisi useissa tapauksissa ollut hankala järjestää. Tarkkailun lisäksi valvonta-alueen poistaminen on mahdollistanut rajavartioston ja poliisin yhteisten tutkintaryhmien käytön mm. paritusrikollisuuden tutkinnassa. Rajavartiosto ja Helsingin poliisi paljastivat syksyllä 2007 Suomessa toimineen paritusliigan. Rajavartioston osallistuminen tarkkailuun ja kuulusteluihin ei olisi ollut mahdollista aiemman lainsäädännön vallitessa.

Nykyinen lainsäädäntö on mahdollistanut tutkinnassa olevien joustavan kutsumisen kuulusteltavaksi sekä kuulustelut entisen valvonta-alueen ulkopuolella. Uudistus on joustavoittanut toimintaa sekä kuultavien että kuulustelijoiden kannalta. Kuulustelut on voitu toteuttaa kuultavan kotitai työpaikkakunnalla eikä kuulusteluihin kutsumisen osalta ole tarvittu poliisin virka-apua. Myös säilöön otettujen kuljetukset ovat helpottuneet.

Kokonaisuutena voidaan todeta, että viranomaisyhteistyö on helpottunut.

2. Säännökset rajanylittämisestä

Rajavartiolaki on ns. yleislaki, joka sisältää lähinnä täydennyksiä muissa normeissa esitettyihin maahantulo- ja maastalähtöedellytyksiin sekä rajatarkastusten toteutusperiaatteisiin. Rajavartiolain 3 ja 4 luvuissa ei suoraan viitata UlkL:iin tai rajasäännöstöön, jotka pitkälti säätelevät maahantuloa ja maastalähtöä. Usea tulkintaa vaativa tilanne liittyykin UlkL:n ja rajasäännöston keskinäiseen suhteeseen, ei niinkään rajavartiolakiin. Rajavartiolain 13 § sisältää päällekkäistä sääntelyä rajasäännöston 4 artiklan kanssa, mutta toisaalta on vajavainen niiden poikkeusten osalta, joka määrittävät poikkeuksia velvoitteesta ylittää raja rajanylityspaikkojen kautta. Kaakkois-Suomen rajavartiostossa nämä eivät ole kuitenkaan tuottaneet ongelmia.

Valtakunnallisesti yhtenäisten linjauksien puute koetaan joissakin tapauksissa kentällä ongelmaksi. Tällä hetkellä joudutaan joissakin asioissa nojaamaan vanhojen normien perusteella muodostuneeseen tapakäytäntöön. Kun huomioidaan, että Rajavartiolaitos rajavartiolain 17 §:n

mukaan johtaa ja sovittaa yhteen rajatarkastuksia suorittavien viranomaisten toimintaa, voidaan todeta, että on tarvetta valtakunnallisesti yhteneville ohjeille, yhteiselle käsikirjalle ja kansallisille täydennyksille.

Tulkintaongelmia tuottavat mm. leimaamiskäytäntö (UlkL 10 luku, rajasäännöstö) sekä maahan-tulokieltoa koskevat asiat. Kritiikkiä saa osakseen myös kansainvälinen tapakäytäntö, jossa hyväksytään usean passin käyttö eli matkustusasiakirjaksi hyväksytään voimassaoleva ja vanha mitätöity passi, jossa viisumi. Näiden välissä voi olla useita passeja, joita ei esitetä, jolloin viisumisäännösten valvominen on hankalaa.

Ulkomaalaislain käännytysperusteet ja rajasäännöstön maahanpääsyn epäämisperusteet eroavat toisistaan. UlkL:ssa käännättämisestä on säädetty laajemmin ja se on harkinnanvaraista – rajasäännöstössä *maahan pääsy on evättävä*. Kahden päätöksen tekeminen samassa asiassa kahden eri säädöksen perusteella aiheuttaa epäselvyyksiä mm. asiakkaalle tapahtuvan tiedoksiannon yhteydessä. Rajasäännöstön mukainen päätös (henkilön pääsyn epäämisestä rajalla) liittyy aina kansallisen lainsäädännön mukaiseen käännytyspäätökseen. Rajavartiolaitoksen sisäisen ohjeistuksen mukaan rajasäännöstön mukainen lomake täytetään näissä tapauksissa aina, vaikkei päätökselle olisikaan perusteita rajasäännöstössä. Tapauksia, joissa pääsyn epääminen perustuu vain rajasäännöstöön, ei käytännössä ole. Rajasäännöstön mukainen päätös on muodoltaan Schengen-maiden kesken yhtenäinen lomake, jolla ei kuitenkaan ole itsenäistä päätösarvoa (vaikka näin asiasta on rajasäännöstön 13 artiklassa sanottu).

Sinällään perusteellisen ja vähimmäistarkastuksen tulkinnassa ei liene käytännön ongelmia, mutta pykälät ovat kirjattu säädöksiin eri tavalla. Rajavartiolaki ei ota kantaa henkilöryhmiin, joille tarkastus tehdään kuten rajasäännöstö: vapaan liikkuvuuden piiriin kuuluva – kolmannen maan kansalainen. Lisäksi rajasäännöstössä säädetään, mitä kuuluu perusteelliseen maahan-tulotarkastukseen ja mitä kuuluu perusteellisen maastalähtötarkastukseen.

Rajasäännöstössä määritellään *toisen linjan tarkastus*. Rajavartiolaki ei tunne tätä määritelmää (kuulunee *perusteellisen tarkastuksen* piiriin). Päällekkäistä sääntelyä ei välttämättä tarvita, mutta ohjeistuksella olisi ehkä linjattava, missä tilanteissa 2. linjan tarkastukset tehdään.

LRVL 28 § on käytännössä toimiva ja antaa riittävät toimivaltuudet. Moitteita toimivallan ylittämisestä tms. ei ole tullut tarkastuksissa tai valitusten käsittelyn yhteydessä. VNa RVL:sta 60 §:ssa veloitetaan laatimaan RVLE:n vahvistaman mallin mukainen pöytäkirja esim. LRVL 28 §:n mukaisesta henkilön tarkastuksesta. Kyseistä pöytäkirjaa ei ole käytössä. Käytännössä asia kirjaan RVT:ään toisen linjan tarkastuksena.

Lainsäädäntöä päivitettäessä olisi ulkomaalaislain osalta harkittava 151 §:ssä tehtyä rajausta rajavartiolaitoksen toimivallassa (ei voida käännyttää, jos henkilö on saapunut maahan yli 3 kk sitten). Kyseinen rajausta aiheuttaa ongelmatilanteita rajanylityspaikoilla. Käännytettävät ovat usein varattomia eikä heille voida osoittaa tiloja, joissa he voisivat odottaa ulkomaalaisviraston käännytyspäätöstä. Kyseinen ongelma olisi ratkaistavissa myös ulkomaalaisviraston päivystystoimin.

3. Perusoikeuksien turvaaminen

3.1 Rajavartiolaitoksen toiminnan yleiset periaatteet

Yleiset periaatteet ovat sisäistyneet lain käyttäjille paremmin, kun ne on koottu yhden luvun alle. Perustuslain 2 §:n 3 momentin ”oikeusvaltioperiaate” yhdistettynä perustuslain 2. luvun perusoikeuksiin ovat tietenkin rajavartiomiehen toimintaa säänteleviä periaatteita, mutta käytännön lainsoveltamistilanteissa rajavartiolain 2. luvun opit tulevat helpommin mieleen kuin perustusla-

kikyt kennät. K-SR:n toiminnassa rajavartiolain 2. luvun periaatteet ja perusoikeudet on huomioitu päivittäisessä toiminnassa sekä esitutkintaa koskevassa ohjeistuksessa.

Henkilön vapauteen kohdistuneet toimenpiteet kuten kiinniotot ja säilöönotot on toteutettu LRVL 2. luvun säädösten mukaisesti ja säädösten soveltaminen käytännön toimintaan on onnistunut hyvin.

3.2 Laillisuusvalvonta

Sisäinen laillisuusvalvonta (sekä omaehtoinen, että esimieslähtöinen) korostui erityisesti niissä toiminnoissa, jotka muuttuvat rajavartiolain voimaantullessa. Mm. esitutkinnassa kiinnitettiin erityistä huomiota yksilönvapauksiin kohdistuvien toimenpiteiden laillisuuden varmistamiseksi. Tämä panostus on luonut vahvan pysyvän ”laillisuusvalvontakulttuurin” esitutkintaan.

Rajavartiosto on tehnyt vuosittain päivitettävän tarkastussuunnitelman laillisuusvalvonnan toteuttamiseksi. Suunnitelma on vartioston tarkastustoimintakäskyssä. Laillisuusvalvontaa pyritään toteuttamaan säännöllisessä tarkastussyklissä. Esimerkiksi rajavyyhykelupien ja lupahakemusten käsittelyn tarkastus on suunniteltu toteutettavaksi kolmen vuoden välein. Erityistä huomiota vaativissa toiminnoissa, kuten rikostorjunnassa sisäistä laillisuusvalvontaa toteutetaan kriittisten asioiden osalta vuosittain: mm. pakkokeinojen käyttöön liittyviä toimintoja sekä rekisterien ja tietojärjestelmien käyttöperiaatteita. Sisäisessä valvonnassa paljastuneet puutteet pystytään yleensä korjaamaan nopeasti ja ottamaan huomioon jatkotoiminnassa.

Vaikka erityisiä laillisuusongelmia ei ole esiintynyt, laillisuusvalvonnan ongelmaksi nähdään tulokinnanvaraiset, yleensä hallinto-oikeudessa ratkaistavat asiat. Tarvittavien linjausten saaminen oikeuden päätösten ja koulutuksen kautta takaisin kentälle kestää pitkään.

Laillisuusvalvonnan tehostumisen vaikutuksena virkamiehet ovat mm. rekisterien ja tietojärjestelmien käytössä tulleet tietoisemmaksi niiden käyttöön liittyvien periaatteiden, esim. käyttötarcoitussidonnaisuuden, merkityksestä käytännön työssä. Oman toiminnan laillisuuteen kiinnitetään huomiota. Tämä näkyy sisäisesti tiedon käyttöön ja luovutukseen liittyvien varmistavien kysymysten lisääntyneessä määrässä.

4. Valtionrajojen ulkopuolelle ulottuva toiminta, kansainvälinen toiminta yleensä ja erityisesti toiminta Euroopan unionissa

Rajavartiostolla ei ole kokemuksia lain 82 § mukaisista toimenpiteistä. Suomen ja Venäjän välisestä rikostorjuntasopimuksesta on lausuttu asiakirjalla 834/46/2007.

5. Työmenetelmien kehittäminen

Rajavartiostolla ei ole kokemuksia automaattista tunnistusta koskevien säännösten toimivuudesta.

Rajanylityspaikoilla toteutettavan teknisen valvonnan osalta ongelmalliseksi on koettu ääni- ja kuvatallennemateriaalin luovuttaminen Tullin sisäiseen käyttöön. Rajanylityspaikoilla olevat digitaalimet ovat rajavartiolaitoksen omaisuutta, ja niistä on laadittu rekisteriselosteet. Kamerajärjestelmät ovat osin Tullin osin Rajavartiolaitoksen hankkimia. Molemmat voivat valvoa monitoreissa näkyviä kuvia. Kun Tulli haluaa jälkikäteen selvittää oman henkilöstönsä toiminnan alisuutta tai laillisuutta esimerkiksi virkamiehiä vastaan kohdistettujen kanteluiden tai valitusten vuoksi kohdataan ongelma LhRVL 28§ 1 mom 13 kohdan sisällössä. Kohtaani tulisi sisällyttää mahdollisuus luovuttaa tietoja ainakin sisäisen valvonnan tarpeisiin rajanylityspaikoilla.

Samankaltaisia ongelmia saattaa esiintyä muussakin PTR-toiminnassa.

6. Menettely sisärajatarkastusten palauttamisessa

Sisärajatarkastukset palautetaan erillisellä RVLE:n käskyllä. K-SR:ssa se koskee käytännössä vain Lappeenrannan lentokenttää, ja muilla rajanylityspaikoilla erikseen ilmoitettavaksi käskettyjä seurattavia asioita. Käytännön vaikutus on marginaalinen, eikä raportointimenettelyä ole koettu liian raskaaksi.

7. Yhteistyön käytännön tason järjestelyt poliisin, tullin ja Rajavartiolaitoksen kesken

Poliisin kanssa yhteistoiminta on kitkatonta. Yhteistyötä on tehty jokapäiväisten tilanteiden lisäksi mm. paritusrikollisuuteen liittyen perustamalla rikoksen selvittämiseksi yhteinen tiedonhankinta- ja tutkintaryhmä. Lakiuudistuksen jälkeen poliisi on antanut rajavartiolaitoksen tutkittavaksi lähes kaikki rikosasiat, joissa on ollut kytkentä rajavartiolaitoksen esitutkinnan ydinalueelle. Rajavartiosto on poliisin pyynnöstä tutkinut mm. mökkimurtoa valtionrajarikokseen liittyen.

Rekkaruuhkat ovat synnyttäneet keskustelua rajavartiolaitoksen oikeudesta ohjata liikennettä rajanylityspaikkojen ulkopuolella. Rajavartiosto on noudattanut pidättyväistä linjaa kyseisessä asiassa voimavarojen vähäisyyden vuoksi. Rajavartioston tulkinnan mukaan rajavartiostolla ei olisi pysyvää oikeuttakaan liikenteen ohjaamiseen rajanylityspaikan ulkopuolella. Liikenteenohjaustehtäviä on toteutettu tapauskohtaisen harkinnan mukaan erillisten poliisin virka-apupyynnöiden perusteella. Rajavartiostolla ei ole henkilöstöresursseja tehtävän ottamiseksi vastuulle. Ennen mahdollisen pysyvän toimivallan esittämistä poliisin kanssa olisi käytävä tyhjentävät keskustelut vastuurajoista ja -periaatteista kyseisessä tehtävässä.

Rajavartiosto sijoittaa kiinniotetut, pidätetyt ja vangit pääsääntöisesti poliisin pidätystiloihin. Yhteistyö tilojen käytön suhteen on ollut ongelmatonta.

PTR-toiminnan osalta ongelmia on PTR-yksiköiden tavoitteiden kristallisoimisessa, osin eri PTR-toimintatasojen yhteensovittamisessa ja roolissa (piste, ryhmä, keskus) sekä johtamisessa. Kehittämistyö on käynnissä.

8. Valvonta-alueesta luopuminen ja Rajavartiolaitoksen toiminnan kohdentuminen

Esitutkintojen onnistumisen osalta valvonta-alueesta luopuminen oli toiminnan edellytys (vakan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta). Toimintojen edellyttämän välttämättömän tarpeen lisäksi ei ole merkkejä toimintojen tarpeettomasta laajentumisesta rajanläheisten alueiden ulkopuolelle eikä poliisilla tai tullilla ole ollut huomauttamista rajavartioston toimintaan.

9. Yleistä järjestystä ja turvallisuutta (YJT) koskevat uudistukset

9.1 YJT rajanylityspaikoilla

Poliisi ei ole useinkaan paikalla, joten toiminta aloitetaan lähes aina itsenäisesti.

9.2 YJT ja poliisitehtävät

21 § kiireellisten tapausten hoitamisessa toimintaa rajoittaa pykälään kirjoitettu sana rikos. Esi-merkiksi auto-onnettomuuden selvittäminen ja siihen liittyvät liikenteenohjaustehtävät rajanylityspaikan eivät välttämättä sisällä rikosta. Tehtävät on toteutettava virka-apupyynnön perusteella. Tähän pykälään toivotaan korjausta, erityisesti rajanylityspaikkojen tilanteita ajatellen (rekka-

ruuhkat, lumimyrskyt ja tien tukkeutumiset). Kyseinen korjaus voidaan tehdä tämän pykälän sanamuotoa muuttamalla tai laajentamalla 20 § alueellisesti.

21 § 1 ja 2 mom on selkeyttänyt kiireellisiin YJT-tehtäviin ryhtymistä.

Rajavartiostolla ei ole kokemuksia terrorismintorjuntaan ja erityistilanteisiin varautumista koskevan säännöksen (LRVL 22 §) soveltamisesta käytännössä.

10. Alueiden ja henkilöiden suojaamiseen liittyvät muut säännökset

Muutamissa vierailuissa on ollut suojaustehtäviä, ja niiden hoitamisesta on vastannut yleensä valmiusjoukkue. Toimivaltuudet itsenäisesti suoritettavissa turvaamistehtävissä ovat riittämättömät (kts. liite 2 32 § ja 38 §). Turvaamistehtävien toimivaltuudet edellyttäisivät kokonaisvaltaista tarkastelua.

Kokemukset turvaamistehtävien johtamisesta ja suunnittelusta ovat jääneet toistaiseksi vähäisiksi.

Kohteiden turvallisuuden osalta kokemuksia ei ole. Liikkumisrajoitusalueista on tehty esitys RVLE:aan. Kohteiden turvallisuuteen liittyvissä pykälissä (67 § ja 68 §) ei ole huomioitu turvaamistehtävien toteuttamista ulkopuolisten hallussa olevissa tiloissa (esim. hotelleissa tai vast. olevat seminaarit).

11. Rikosasioiden käsittely

Rajavartiolaitoksen pidättämiseen oikeutettujen virkamiesten määrää tulisi lisätä. Sääntely tulisi olla vastaava kuin tullilla (*tutkinnanjohtajaksi määrätty rajavartiolaitos*) huomioiden RVL:n toimintaympäristö. Nykyisen järjestelmän ongelma korostuu K-SR:ssa, jossa on paljon rikosasioita eikä pidättämiseen oikeutettujen virkamiesten osalta ole tehty SLMV:n kaltaisia erityisjärjestelyjä. Tutkinnanjohtajien tulisi olla pidättämiseen oikeutettuja virkamiehiä.

Nykyinen sääntely on toimiva yhteisten tutkintaryhmien ja esitutkinnan siirtämisen osalta.

Ilmoitusvelvollisuus tulisi kytkeä 44 §:n mukaisen rikosasian siirron ennakoilmoituksena tai määritellä erikseen (esim. rangaistusasteikkoon sitoen) vakavimmat rikokset, joista tulee ilmoittaa. Rattijuopumuksista ja muista rikoksista, joihin poliisilla ei ole erityistä intressiä on turha ilmoitella. Muista kuin esitutkintatoimenpiteistä rikosten ennalta estämiseksi, esimerkiksi aloitusta rikostiedusteluhankkeesta, voidaan ilmoittaa samalla, kun selvitetään eri viranomaisilta, onko muilla käynnissä toimenpiteitä suunniteltujen kohteiden osalta.

Tutkintatoimenpiteiden osalta pitäisi poistaa olemassa olevat rajoitukset. RVL:ssa tulisi olla samat toimivaltuudet kuin poliisimiehellä rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi tai syytteen saattamiseksi poliisilaissa, esitutkintalaissa ja pakkokeinolaissa tai muualla säädetään. Telepakkokeinojen puute on vakavampien rikosten selvittämisessä aiheuttanut turhaa viivettä ja suoranaisia esteitä tutkintatoimenpiteissä.

12. Vapautensa menettäneen kohtelu

63 §:n sanamuotoa tulisi tarkentaa niin, että myös pidätetyn tai tutkintavangin kuljettaminen tuomioistuimeen tai muuhun viranomaiseen sekä käännättämisen toimeen panemiseksi on mahdollista. (Tutkintavankeuslain 768/2005 14 luvun 5 §:n mukaan kuljetusvastuusta säädetään erikseen).

Rajavartiolain 64 §:ssä on viittaus tutkintavankeuslakiin, joka on uudistunut (1.10.2006) rajavartiolain voimaantulon jälkeen. Uusi tutkintavankeuslaki huomioi entistä paremmin kv-sopimusten velvoitteet ja perusoikeuksien rajoitusperiaatteet. Säilytystilat eivät ole RVLE:n hyväksymiä, joten säilöön otetut tai pidätetyt henkilöt joudutaan toimittamaan poliisin tiloihin. Selvittämättä on, onko RVL:n säilytystiloissa vielä mahdollisuus huomioida tutkintavankeuslain mukaiset periaatteet.

13. Rajavyöhyke

K-SR:ssa rajavyöhykkeen kaventaminen on vähentänyt rajavyöhykkeellä liikkumista erityisesti merialueella Virolahdella. Lupia on tarve myöntää merkittävästi vähemmän ja sen myötä liikkuminen on myös hallitumpaa. Lupien hakuprosessin siirtyminen internetiin on myönteinen ja nykyaikainen uudistus, mutta ohjeistus sähköisessä lupahakuprosessissa pitäisi olla parempi. K-SRE:n tilannekeskus on lupahakemuksia käsitellessään joutunut liian usein ottamaan yhteyttä asiakkaaseen puutteellisen, virheellisen tai perusteettoman hakemuksen osalta (mm. haetaan lupaa liikkua rajakaistalla vaikka mitään tarvetta asialle ei ole). Lupahakuohjeisiin on esitetty korjausta jo heinäkuussa 2007.

Laajempi mahdollisuus myöntää toistaiseksi voimassa oleva rajavyöhykelupa on koettu hyväksi.

14. Luonnonsuojelulaki, muinaismuistolaki, kalastuslaki (huomaa merellisten toimintojen osalta kohta 15)

Kaikkia kolmea lakia valvotaan muun toiminnan ohella. Käytännössä valvontaa on hyvin vähän K-SR:n alueella.

16. Tieliikenteen valvonta

Tieliikennevalvonnan osalta kysymyksiä on ollut lähinnä rekkaruuhkiin liittyen (kts. kohta 7).

Rajavartiolaitoksen määräämän ajokieltoasian siirtäminen poliisille aiheuttaa kohdehenkilöiden osalta epätietoisuutta tätä asiaa hoitavan viranomaisen toimivallasta. Tulisi pohtia voisiko RVL hoitaa asian yhden viranomaisen periaatteella loppuun saakka.

RVL rattijuopumusasioissa on tuonut asiakkaiden käsittelyyn lisää nopeutta ja vapauttanut poliisin resursseja muuhun poliisityöhön.

17. Rajavartiotehtävät ja muut lakisääteiset tehtävät

Säädökset antavat sotilaallisen maanpuolustuksen toiminnalle riittävän perustan.

18. Virka-apu

Virka-apusäännökset ovat toimivia.

19. Rajavartiolaitoksen hallintoa koskevat säännökset

Asiaa on kommentoitu jo aiemmissa kohdissa mm. toimivaltuuksien hierarkkisen jaottelun osalta. Rikosprosessin osalta edellytetään tarvittavien toimivaltuuksien yhdistämistä tutkinnanjohtajan tehtävään.

Sivutoimien käsittelyssä jotkut ovat kokeneet ongelmalliseksi vapaa-ajan urheiluseuratoimintaan liittyvän lyhytaikaisen järjestysmiestoiminnan. Metsästyksenvalvojan luvan epäämisen jotkut ovat kokeneet kohtuuttomaksi.

20. Henkilötietojen käsittely

Lisääntynyt ja terävöitynyt sisäinen laillisuusvalvonta on muokannut paremmaksi yleistä tietoisuutta tietojen käsittelyssä huomioitavista periaatteista.

Uuden lain aikaansaamaa lopullista tilaa rekisterien sisällöstä ja/tai niiden käytöstä on hankala arvioida ennen kuin siirtymäaika on päättynyt ja uudet rekisterit otettu kokonaisuudessaan käyttöön. Vanhan lain aikana perustetut ja sen mukaiset rekisterit (RVT-sidonnaiset) eivät sellaiseenaan täytä uuden lain määritelmiä tietosisällön osalta.

Laissa henkilötietojen käsittelystä RVL:ssä säädetään liikenteenharjoittajien velvollisuudesta luovuttaa tietoja. 19 §:n pykälän mukaiset linja-autojen, alusten ja junien matkustaja- ja miehistöluettelot taltioidaan K-SR:n maantierajanylityspaikoilla noin kahdeksi vuodeksi rajanylityspaikan arkistoon. Nämä luettelot sisältävät kaikkien henkilöiden (myös EU-kansalaisten) tiedot. Taltioinnista tai hävittämisestä ei säädetä mitään. 20 §:ssä lentoliikenteen osalta säädetään, että hävitettävä 24 h kuluessa.

19 § (ml. 17 §) mukaisen käytännön ongelman on muodostanut Finnpiilot Saimaan kanavalla. Finnpiilot ei luovuta korvauksetta etukäteistietoja laivan päällikölle tahi RVL:lle, koska laissa ei ole säädetty velvollisuutta. Luotsin noustessa laivaa päällikkö ei ehdi toimittaa tietoja ennen rajatarkastukseen saapumista. Tällöin kaikki laivat olisi pysäytettävä tietojen saamiseksi, joka ei toiminnallisesti ole järkevää. Asia lienee ratkaistavissa ilman lainsäädäntötoimia.

21. Henkilöstövaikutukset

Rajavartiostossa on uuden lain myötä siirretty 10 virkamiestä päätoimisiin rikostutkintatehtäviin. Rikostorjuntatoimialalla esitutinnan roolin selvä kasvu on näkynyt konkreettisesti koulutuksen ja osaamisen lisääntymisenä. Koulutusta on toteutettu uudistuneen lainsäädännön muuttuneisiin säädöksiin painottaen. Rajavartioston ja rajavartiolaitoksen toimenpitein henkilöstölle on onnistuttu kouluttamaan lainsäädännön edellyttämät välttämättömät uudet tiedot ja taidot. Koulutusta jatketaan edelleen.

22. Hallinto kansalaisen näkökulmasta

Ihmisten yhdenvertaisuus lain edessä toteutuu laillisuusvalvonnan tehostumisen sekä lakiuudistuksen vuoksi toteutetun koulutuksen myötä esitutinnan sekä hallintopäätösten osalta entistä paremmin.

23. Muut mahdolliset arviot lakiuudistuksen toimivuudesta

Rajavartiomiehellä ei ole tällä hetkellä toimivaltaa pysäyttää ajoneuvoa ulkomaalaisvalvontaan liittyen. Tarve olisi laajentaa toimivaltuuksia siten, että kohdattaessa ajoneuvo rajan läheisyydessä, olisi mahdollisuus pysäyttää se ja tarkastaa henkilön asiakirjat sekä puhuttaa henkilöä. Tällöin rajaturvallisuutta kyettäisiin ylläpitämään laajemmin myös maastorajalla, kun se nyt keskittyy ainoastaan valtakunnan rajalle ja rajavyöhykkeelle. Sisämaassa rajan läheisyydessä oleskelevien henkilöiden valvonta liittyy oleellisesti luvattomien rajanylitysten ehkäisyyn Suomesta Venäjälle ja myös toiseen suuntaan tapauksissa, joissa luvattomilla ylittäjillä on vastaanottaja Suomessa.

Hätäkeskusten ja RVL:n toiminnan yhteensovittamisesta voisi harkita säädettävän rajavartiolaissa.

Valtioneuvoston asetus RVL:sta 29 §, rajavartijan erityisvaatimukset. Nuoremman rajavartijan kelpoisuusvaatimuksista tulisi poistaa vähintään reservin aliupseerin koulutusvaatimus. Vaatimus vähentää potentiaalisia hakijoita rajavartijoiksi. Käytännössä aliupseerikurssin käyneet olisivat kuitenkin valinnassa etusijalla.

ESITYKSET LAINSÄÄDÄNNÖN TARKISTAMISEKSI

LIITE 2

Rajavartiolaki (578/2005)

Muutettava pykälä		Esitys muutoksen sisällöstä	Peruste/Huom!
32 § Rajavartiomiehen toimivaltuudet yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen rajanylityspaikalla		Rajavartiomiehellä tulisi olla lisäksi poliisilain 19 § mukainen toimivaltuus väkijoukon hajottamisessa ja kiinniottamisessa.	Toimivaltuutta tarvittaisiin esim. mielenosoitusten joukkojen hallinnassa sekä turvallisuustehtävien hoitamisessa.
38 § Kulkuneuvon pysäyttäminen ja liikenteen ohjaaminen		Rajavartiomiehen toimivaltuus tulisi koskea kaikkien rajaturvallisuustehtävien hoitamista ja alueellinen rajoitus (rajanylityspaikka) tulisi poistaa. Lain muutoksen tarve on tullut esille 9. luvun mukaisten turvallisuustehtävien hoitamisen sekä ulkomaalaisvalvonnan yhteydessä.	Pykälässä ja lain perusteluissa rajavartiomiehen toimivalta on sidottu rajatarkastukseen, rajavaltvontaan, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen rajanylityspaikalla tai 33 §:n mukaisiin poliisitehtäviin. Lain perusteluissa toimivaltuus on haluttu sitoa RVL:n "perustehtävien hoitamiseen".
41 § rajavartiomiehen toimivaltuudet rikosten ennalta estämiseksi ja selvittämiseksi		Poistetaan telekuuntelua ja televalvontaa koskeva rajaus.	Keinot ovat tarpeen tuloksekkaan ja kustannustehokkaan rikostorjunnan toteuttamiseksi. Käyttömahdollisuus takaa toimintaedellytykset myös tilanteissa, joissa poliisilla ei ole resursseja ottaa esitutkintaa johdettavakseen. Henkilöstön lisäkoulutustarve ei ole merkittävä.
42 § rajavartiomiehen tutkittavat rikosasiat		Säädetään tarkemmin niistä rikosasioista, joita voidaan tutkia tai säädetään oikeudesta tutkia rikoksia 44 2 momentin hen-gen mukaisesti "Rajaturvallisuuteen liittyvät"	Tarkennusta vaativat mm. seuraavien rikosasioiden esitutkinta toimivaltuus: - rajanylityspaikoilla paljastuvat kätkemisrikokset - rajanylityspaikoilla paljastuvat luvattoman ulkomaisen työvoiman käyttöön liittyvät rikokset
48 § rikostorjuntatoimenpiteistä ilmoittaminen		Tarkennetaan esim. asetuksella ne tapaukset, joissa ilmoitusta ei tarvitse tehdä.	Tarkempi sanamuoto selventää toimivaltuuksia ja yhteistoiminnan rajapintoja. Tällä hetkellä ilmoitukset eivät poliisissa johda rutiiniasioissa esim. rattijuopumusrikoksissa toimenpiteisiin. Vakavammassa rikosasioissa tai esim. tarkkailutehtävissä ilmoitusvelvollisuus tulee säilyttää.
63 § vapautensa menettäneen henkilön kuljettaminen		Tarkennetaan sanamuotoa niin, että myös pidätetyn tai tutkintavangin kuljettaminen tuomioistuimeen tai muuhun viranomaiseen sekä käännyttämisen toimeen panemiseksi on mahdollista.	Em. kuljetukset ovat välttämättömiä ja kuuluvat olennaisena osana Rajavartiolaituksen toimintaan osana rikosprosessia.

79 § Puolustusvoimien virka-apu rajavartiolaitykselle	Pykälässä ja sen perusteluissa tulisi olla maininta myös mahdollisuudesta saada virka-apua rajatarkastusten suorittamiseksi (esim. sukeluttaja – alustarkastus, tepo-henkilöstöä ja kalustoa – tepo tilanteiden hallintaan – säteilevä / kemiallinen uhka – erikoiskalustoa ja osaaamista).	Rajavartiolaityksella tulisi myös olla oikeus pyytää virka-apua terroristisen rikoksen estämiseksi tai torjumiseksi. Puolustusvoimien virka-apusta RVL:lle tulisi säätää vastaavasti, kuin poliisin ja Puolustusvoimien virka-apusta on säädetty. (Laki puolustusvoimien virka-apusta poliisille 5.12.1980/781) Virka-apun päättämisestä puolustusvoimissa tulee huomioida organisaatiouudistus (virka-apusta ei jatkossa päättäne maanpuolustusalueen esikunta vaan SL:n esikunta)
---	---	--

Laki henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaityksessa (579/2005)

Muutettava pykälä	Esitys muutoksen sisällöstä	Peruste/Huom!
11 §	Pykälä mahdollistaa henkilön tai oikeushenkilön liittyvien tietojen tallentamisen; millä perusteella saadaan tallentaa henkilöön liittyvät, mutta rikokseen liittymättömät ajoneuvotiedot? (nykymuotoiset RVT ja Epri mahdollistavat syötön linkin kautta)	
12 § 3. momentti 3.kohta ja 13§	Turvallisuus tietorekisteriä saavat käyttää vain rikostiedustelu-, rikosanalyysi- ja tarkkailutehtäviin määrätty. LRVL 22 §:n mukaisen terroristisen toiminnan torjuntaan komennettaneen kuitenkin ensisijassa valmiusjoukkueen jäseniä.	Rekisterin käyttö olisi tarpeen avata terroristimintorjuntatehtäviin määrättyille.
32 §	Tietojen poistaminen lupa- ja valvonta-asioiden rekisteristä sekä poliisin hallintoasiain tietojärjestelmästä	Pykälän nimestä puuttuu poliisi-sana?

Muut lait

Muutettava pykälä	Esitys muutoksen sisällöstä	Peruste/Huom!
Pakkokeinolaki (450/1987) 1 luku 6 §	Rajavartiolaitoksen pidättämiseen oikeutettujen virkamiesten määrän lisääminen. Sääntely vastaavasti kuin tulilla huomioiden RVL:n toimintaympäristö.	Esitetty muutos koskisi vain koulutettuja ja tehtävään nimettyjä tutkinnanjohtajia.
Sakon täytäntöönpanosta annettu laki ja pakkokeinolaki	Sääntelyn kehittäminen niin, että rajavartiolaitoksella on toimivalta toimeenpanna lainvoimaisen tuomion perusteella valtiolle tuomitun omaisuuden asianmukainen hävittäminen tai myyminen.	Asian siirtäminen virka-apupyyntöön perusteella poliisille aiheuttaa päällekkäistä työtä ja hidastaa prosessin läpimenoa.
VNA rajanylityspaikoista ja tehtävien jakamisesta niillä (652/2005)	5 § lisäys: ...Kansainvälinen rajanylityspaikka yksinomaan raideliikenteelle on Vainikkala sekä Kouvolan, Lahden, Tikkurilan, Pasilan ja Helsingin rautatieasemat.	Asia tulee ajankohtaiseksi nopeajunaliikenteen alkaessa. Väliasemien säättäminen rajanylityspaikoiksi selkeyttää lainsäädäntöä ja toimivaltuuksia. Tällöin henkilön nousussa junaan hän on saapunut rajanylityspaikalle rajanylitysaikassa.
Laki ajoneuvoliikennerekisteristä (541/2003), 3 Luku, 11§	Rajavartiolaitokselta saatavien tietojen määrää tulisi lisätä (jotta ko. asiat voidaan kirjata RVL:n toimesta LTJ:ään ja ATJ:ään). RVL:lle tulisi saada oikeus lisätä uusi henkilö ATJ:ään sekä kirjata ilmoitus epäilystä rikoksesta ja ilmoitus ajokieltoasian ratkaisusta.	Nykyisellään RVL joutuu turvautumaan poliisin apuun uuden henkilön luomisessa esim. tilanteessa, jossa rikoksesta epäilty on ulkomaalainen ja ensikertalainen, minkä jälkeen RVL voi kirjata henkilölle väliaikaisen ajokielion. RVL:lla ei ole myöskään oikeutta kirjata LTJ:ään ilmoitusta epäilystä rikoksesta (kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta) vaan poliisi kirjaa tiedot (eli faxaamme sakot heille). Lisäksi RVL:llä ei ole oikeutta kirjata ilmoitusta ajokieltoasian ratkaisusta (=ennakkotieto tuomioistuimen päätöksestä).
Laki vaarallisten aineiden kuljetuksesta (719/1994;124/2001;419/2002;215/2005;557/2006), 11b § 3 mom.	Esitetään muutosta seuraavasti: Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää poikkeuksia ajoluvan vaatimisesta poliisi-, pelastus- ja rajavartiotehtävissä sekä muissa kuljetuksen	Lisääntyvät kansainväliset tehtävät ja harjoitukset sekä kotimaassa valmiusjoukkue toiminta (tepo), sotilaalliset harjoitukset ja varusmieskoulutus.

Ant-Wuorinen Martti RVLE

Lähetäjä: Laitinen Katriina RVLE
Lähetetty: 9. marraskuuta 2007 15:11
Vastaanottaja: Ant-Wuorinen Martti RVLE; Keto Pihla RVLE
Aihe: VL: sanaselitys

Lähetäjä: Hauska Timo KSR
Lähetetty: 9. marraskuuta 2007 14:26
Vastaanottaja: Laitinen Katriina RVLE
Aihe: sanaselitys

Hei,

K-SR:n lakia koskevan lausunnon liitteen 1 sivulta 7 oli jäänyt puuttumaan yksi sanaselitys.
Paperiversiossa se tulee olemaan.
- Finnpiilot = luotsausliikelaitos

t. maj THa